

Marx: des de Roma a València, 2

JOAN FRANCESC
MIRA

O siga, que quan li vaig fer la proposta de tesi de llicenciatura, el pare José Todolí, de l'Orde de Sant Domènec i catedràtic d'Ètica i Sociologia de la Universitat de València, em va tirar al carrer. –“Però al pare Todolí què li plantejares exactament?” –“Que volia fer una tesi justament sobre el concepte de l'home en les obres de joventut de Marx, que eren les que a mi m'interessaven. Les obres de joventut de Marx no són les doctrinals, ni les economicistes... Marx encara no havia llegit història econòmica, encara no vivia a Anglaterra mantingut per un industrial burgès com Engels, o siga un explotador de la classe obrera que mantenia al senyor Karl Marx, el qual per cert va fer la seua tesi doctoral en llatí sobre uns filòsofs grecs. Llegia grec, cada any, una de les coses que feia era llegir una tragèdia grega en grec, poca broma. Però quan se'n va anar a Anglaterra es troba la revolució industrial en el màxim esplendor, les fàbriques terribles, la situació de la classe obrera que era una cosa miserable absolutament, era una explotació sense misericòrdia. Bé, pues com varen veure aquella situació tan terrible, el xiquets treballant a les mines, aquella nova classe obrera industrial, i aquella explotació sense misericòrdia i tal, ho va veure tan en directe que allò ho va haver d'explicar d'alguna manera, i es va dir: 'Pues a estudiar història econòmica.' Abans d'això ell tenia una formació filosòfica. Marx era un filòsof.” “A tu t'interessava la part filosòfica.” “I a més humanista, estan ací totes les seues primeres obres sobre això...” [L'entrevistat porta un llibre de la seua biblioteca]. “Sí, el concepte filosòfic

de comunisme.” “Concepte de consciència, per exemple. La consciència humana, en què consisteix la consciència. Tot això és antropologia filosòfica. El fet de la consciència. D'on procedeix la consciència que tens de les coses. Quan tu penses això, tens una consciència, és a dir, un reflex sobre tu mateix, que això és estrictament humà. I la crítica de la religió...” “Fa crítica de la religió?” “Sí, sí, en el famós text de la qüestió jueva, Marx era jueu evidentment. La idea d'emancipació, emancipació religiosa, emancipació política, dels jueus i de qui siga. La relació de la propietat privada amb la identitat humana. Veus?... [Està llegint les seues pròpies anotacions al llibre que va comprar a Alemanya fa més de cinquanta anys, anota l'entrevistador]. Tot això són temes que estan ací. La idea de l'alienació. En estes obres filosòfiques inicials ja apareix sovint l'alienació, que és una idea d'antropologia filosòfica.”

“L'individu s'aliena, és a dir, deixa d'identificar-se ell mateix per si mateix, i s'acaba identificant com una cosa dife-

rent d'allò que realment és. Tu deies: 'Què és antropologia filosòfica?', ahí tens una sèrie de mostres, mostres soltes.” “Fins i tot està apuntat Düsseldorf 1962...”, observa l'entrevistador. “Sí, sí, ahí estan les notes. No podran dir que el senyor Mira s'ho ha inventat després: 'No, perdone vostè, no s'ho ha inventat que està ahí en estes notes...! L'essència humana, la humanitat, es pot estudiar com un objecte natural? O no? O d'una altra manera? Tot això són reflexions, tu t'has interessat per què és l'antropologia filosòfica. Ací tens mostres de per on va. Tot en la perspectiva a partir de les primeres obres: són 'Els escrits primerencs', *Die Frühschriften*. Comença des del principi, mira, una carta a son pare de 1837, parla de la seua dissertació doctoral. Punts nodals del desenvolupament de la filosofia. Ara, la crítica de la filosofia de l'Estat de Hegel.” “Clar, donant-li voltes a Hegel.” “I açò són articles d'una revista. Dels dietaris alemanys-francesos, intercanvi de cartes sobre la qüestió jueva, sobre Bruno Bauer que era un gran filòsof i teòleg de l'època, tot això eren anotacions seues. Economia nacional i filosofia. L'autoconsciència. La religió. El coneixement absolut, últim capítol de fenomenologia...” Tot això quan el jove Karl tenia vint-i-pocs anys... De manera que un servidor, molt jove també, va rebre les primeres –i sòlides– nocions de filosofia marxista a la molt pontifícia Universitat Gregoriana de Roma. El mateix servidor va anar completant aquestes nocions –especialment les més, diguem-ne, humanistes i purament filosòfiques– a partir de certes lectures alemanyes, i després hagué d'abandonar tota pretensió especulativa quan va ser protagonista passiu d'una escena memorable on un frare corpulent i violent, en una universitat no de l'Església sinó de l'Estat (*español, por supuesto*), l'expulsava d'un possible camí cap a l'antropologia filosòfica. Expulsió que, d'altra bana, em va obrir tots els camins d'una altra antropologia, social o cultural, a la qual he dedicat tants anys i tants esforços. Déu escriu dret amb ratlles tortes, etc.

«“L'INDIVIDU S'ALIENA, ÉS A DIR, DEIXA D'IDENTIFICAR-SE ELL MATEIX PER SI MATEIX, I S'ACABA IDENTIFICANT COM UNA COSA DIFERENT D'ALLÒ QUE REALMENT ÉS. TU DEIES: 'QUÈ ÉS ANTROPOLOGIA FILOSÒFICA?', AHÍ TENS UNA SÈRIE DE MOSTRES, MOSTRES SOLTES.” “FINS I TOT ESTÀ APUNTAT DÜSSELDORF 1962...”, OBSERVA L'ENTREVISTADOR»